فیلمنامه‌نویسی: روش سکانس‌بندی

ساختار پنهان فیلمنامه‌های موفق

پل جوزف گالینو

مترجم: کیکاووس زیاری

www.ketab.ir

افراز

۱۳۹۰

www.ketab.ir

سرشناسه: گالینو، پل جوزف Gulino, Paul Joseph
عنوان و نام پدیدآور: فیلمنامه‌نویسی: روش سکانس‌بندی: ساختار پنهان فیلمنامه‌های موفق/ پل جوزف گالینو؛ ترجمه‌ی کیکاووس زیاری.
وضعیت نشر: تهران: افراز، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶٤-۲٤۳-۰۵۸-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: Screenwriting : the sequence approach, c2004
عنوان دیگر: ساختار پنهان فیلمنامه‌های موفق
موضوع: فیلمنامه‌نویسی
شناسه افزوده: زیاری، کیکاووس، ۱۳٤۰ - ، مترجم
رده‌بندی دیویی: ۷۹۲/۰۹
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۹ف ٤۲٤گ/ PN ۱۹٦٦
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۱۷٦۵۰۱٦

انتشارات افراز
ناشر برگزیده‌ی تئاتر و ادبیات نمایشی
دفتر مرکزی و فروش: خیابان فلسطین جنوبی، خیابان وحید نظری، بن‌بست افشار، پلاک ۱، واحد ۵، تلفن: ۶۶۴۰۱۵۸۵
مرکز پخش: ۶۶۹۷۷۱۶۶
وب‌سایت و فروشگاه اینترنتی: www.afrazbook.com
E-mail: info@afrazbook.com

فیلمنامه‌نویسی: روش سکانس‌بندی

ساختار پنهان فیلمنامه‌های موفق

پل جوزف گالینو
مترجم: کیکاووس زیاری

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۰
آرایش صفحات و طراحی جلد: یاسین محمدی/ آتلیه افراز
لیتوگرافی/ چاپ/ صحافی: ترنج/ تصویر/ یکتافر
شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

تمام حقوق این اثر برای انتشارات افراز محفوظ است.
هیچ بخشی از این کتاب، بدون اجازه‌ی مکتوب، قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی، از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیک، فیلم، نمایش و صدا نیست.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

www.ketab.ir

فهرست

مقدمه‌ی مترجم ۹

یادداشت مؤلف ۱۱

مقدمه ۱۳

۱. **یک معرفی برای سکانس** ۱۷

چرا سکانس؟۱۷/ منبع سکانس۲۰/ یک فیلمنامه چگونه کار می‌کند؟۲۳/ سکانس‌ها چگونه کار می‌کنند۳۹/ نکته‌ای بر تحلیل‌ها۴۸

۲. **داستان اسباب‌بازی: سوخت‌گیری در هشت سکانس** ۵۱

سکانس A: حضور ناخواسته۵۲/ سکانس B: دنباله‌روی از سبک۶۲/ سکانس C: باز و یک اقدام سریع۶۴/ سکانس D: جوایز دو برابر در پیتزا پلانت۶۷/ سکانس E: سقوط بدون سبک۷۳/ سکانس F: مشکل بزرگ اصلی۷۶/ سکانس G: «اسباب‌بازی‌ها زنده هستند!»۷۹/ سکانس H: پایانی که غرش می‌کند۸۲

۳. **مغازه‌ی سر نبش: قرینه‌ی شکننده** ۸۵

سکانس A: آشنا شدن با شخصیت ها و فضا۸۷/ سکانس B: «من کار می‌خواهم»۹۱/ سکانس C: آشکارسازی۹۶/ سکانس D: منفعت مدیر بودن۱۰۵/ سکانس E: قرینه ی شکننده۱۰۸/ سکانس F: کلیدهایی برای حکومت کردن۱۱۱/ سکانس G: به دنبال کلارا۱۱۳/ سکانس H: بهترین کریسمس از سال ۱۹۲۸ تا به حال۱۱۵/ سکانس‌هایی در فیلمنامه‌ی اصلی: یک مقایسه۱۱۸

www.ketab.ir

٤. غرامت مضاعف: فلاش‌بکی به آینده..... ۱۲۰
سکانس A: حضور در سالن پذیرایی ۱۲۱/ سکانس B: پوکر خطرناک ۱۲٤/ سکانس C: طراحی یک جنایت ۱۲۷/ سکانس D: دیتریکسن یک حرکت غلط انجام می دهد ۱۳۰/ سکانس E: پیروزی ظاهری و موقتی ۱۳۲/ سکانس F: توطئه آشکار می شود ۱۳۷/ سکانس G: پرونده باز می شود ۱۳۹/ سکانس H: کسی آسانسور را چند مایل جابه‌جا کرده است. ۱٤۰/ سکانس‌هایی در فیلمنامه‌ی اصلی: یک مقایسه ۱٤۱/
۵. شب‌های کابیریای فلینی: اپیزودهای عشایی..... ۱٤۳
سکانس A: جورجیو ۱٤٦/ سکانس B: بیرون گردی شبانه‌ی خانم‌ها ۱٤۹/ سکانس C: خانه‌ای به زیبایی خود لازاری ۱۵۱/ سکانس D: سفر زیارتی به لامادونادل دیونیوآموره ۱۵۳/ سکانس E: نمایش جادو ۱۵٦/ سکانس F: دونوفریو ۱۵۸/ سکانس G: خداحافظی ۱٦۱/سکانس H: خیانت دونوفریو ۱٦۲/
٦. شمال از شمال‌غربی: ۱۷۰۰ مایل در نه سکانس..... ۱٦٦
سکانس A: یورش با اسلحه، بوربون و ماشین ورزشی ۱٦۷/ سکانس B: اثبات بی گناهی راجر ۱۷۱/ سکانس C: تعقیب کاپلان تا سازمان ملل ۱۷۲/ یک تغییر: سازمان ضدجاسوسی ۱۷٤/ سکانس D: قطار قرن بیستم ۱۷۵/ سکانس E: قرار ملاقات با یک هواپیمای سم پاشی ۱۷۸/ سکانس F: قرار در آمباسادور ایست ۱۸۱/سکانس G: یک نقشه‌ی سبک مغزانه ۱۸۳/ سکانس H: راجر تلاش می‌کند ایو را نجات دهد ۱۸٦/ سکانس I: تعقیب و گریز روی مونت‌راشمور ۱۸۹

www.ketab.ir

۷. لاورنس عربستان: شانزده سکانس و یک آنتراکت ۱۹۱
سکانس A: خلق کنجکاوی، شروع سفر۱۹۳/ سکانس B: سفر به بیابان۱۹۶/ سکانس C: اولین نبرد۲۰۰/ سکانس D: چادر فیصل۲۰۳/ سکانس E: سفر از راه نیفود۲۰۵/ سکانس F: نجات جان قاسم۲۰۹/ سکانس G: نیروی تازه گرفتن با کمک آدو ابوتایی۲۱۱/ سکانس H: حمله به عقبه۲۱۳/ سکانس I: گذر از صحرای سینا۲۱۶/ سکانس J: اولین ملاقات با آلنبی۲۱۹/ آنتراکت۲۲۱/ سکانس K: ورود جکسن بتلی۲۲۲/ سکانس L: عملیات جنگی متزلزل۲۲۵/ سکانس M: فاجعه در درعا۲۲۶/ سکانس N: تلاش لاورنس برای استعفا۲۲۹/ سکانس O: حرکت به سمت دمشق۲۳۱/ سکانس P:نتیجه ی دوپهلو۲۳۴

۸. دیوانه‌ای از قفس پرید: خلاف انتظار نقطه‌میانی ۲۳۹
سکانس A: ورود جدید۲۴۰/ سکانس B: آشنایی با محیط و آدم‌ها۲۴۲/ سکانس C: «می‌خواهی مسابقات جام جهانی را تماشا کنی؟»۲۴۴/ سکانس D: سفر ماهیگیری۲۴۶/ سکانس E: خلاف انتظار نقطهٔ میانی۲۴۸/ سکانس F: درمان با شوک الکتریکی۲۵۰/ سکانس G: جشن خداحافظی۲۵۱/ سکانس H: صبح روز بعد۲۵۳/ سکانس I: چیف بر فراز آشیانه فاخته پرواز می‌کند۲۵۶

۹. هواپیمای ویژه رئیس جمهور: هشت سکانس در هشتاد مایل ارتفاع ۲۵۷
سکانس A: حرکت به سمت خانه۲۵۸/ سکانس B: آن ها چگونه کنترل ایرفورس‌وان را به دست گرفتند؟۲۵۹/ سکانس C: مارشال اسلحه‌اش را به دست می‌آورد۲۶۰/ سکانس D: مارشال

www.ketab.ir

تقاضـای کمـک مـی‌کنـد۲٦۲/ سـکانسE: سـوخت تمـام می‌شود۲٦۳/ سکانسF: چترهـای نجـات۲٦٤/ سـکانسG: «از هواپیمای من برو بیرون!»۲٦٦/ سکانسH: گـروه ویـژه نجـات عملیات هوایی۲٦۹

۱۰. **جان مالکوویچ بودن: ناپدید شدن بازیگر اصلی**..... ۲۷۱

سکانس A:گریگ تلاش می‌کنـد کـاری بـه‌دسـت بیـاورد۲۷۳/ سکانسB: گریگ به دنبال ماکسـین مـی رود۲۷۵/ سـکانس C: بغرنجی وضعیت لوته و عاقبـت آن۲۸۰/ سـکانسD: رابطـه ی عاشقانه لوته۲۸٤/ سکانس E: مالکوویچ تهدیـد مـی کنـد۲۸۵/ سکانسF: گریـگ بـه خواسـته‌اش دسـت پیـدا مـی‌کنـد۲۸۸/ سکانس G: گریـگ و دنیـایی بـر روی یـک رشـته سـیم۲۹۱/ سکانسH: «به او نگاه نکن!»۲۹۳

www.ketab.ir

مقدمه‌ی مترجم

فیلمنامه‌نویسی: روش سکانس‌بندی نوشته‌ی پل‌جوزف گالینو تلاش دارد فن فیلمنامه‌نویسی را از زاویه‌ی دیگری نگاه و به فیلمنامه‌نویسان جوان کمک کند تا متن‌هایی پربارتر و جذاب‌تر بنویسند. طرفداران این نویسنده عقیده دارند نگارش فیلمنامه به روش سکانس‌بندی می‌تواند از یک ساختار مرده، یک نوشته‌ی پویا و زنده خلق کند و قصه‌ها را به شکلی جذاب پیش ببرد و خواننده/ بیننده را عمیقاً درگیر ماجراهای آن کند. چالش بزرگ هنگام نگارش یک فیلمنامه این است که به شکلی مؤثر علاقه و حس درگیری و همراهی تماشاچی با موضوع را حفظ کند. کتاب گالینو روی این نکته تأکید می‌کند که روش سکانس‌بندی توانایی بالایی برای خلق چنین چیزی را دارد. نگارش یک فیلنامه‌ی صدوبیست صفحه‌ای کار آسانی نیست و نویسنده در طول کار با مشکلات زیادی روبه‌رو خواهد شد. گالینو و طرفدارانش بر این باور هستند که استفاده از روش سکانس‌بندی این مشکلات را حل و ساده خواهد کرد. در حقیقت این روش در دوران طلایی هالیوود در دهه‌ی پنجاه میلادی از سوی بسیاری از فیلمنامه‌نویسان مورد استفاده قرار می‌گرفت و بسیاری از فیلمنامه‌های موفق براساس آن نوشته شده‌اند. در کتاب گالینو فیلمنامه‌ی یازده فیلم‌سینمایی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که دو فصل آن (**فارغ‌تحصیل** ساخته‌ی مایک نیکولز و قسمت اول *سه‌گانه‌ی* **ارباب حلقه‌ها** ساخته‌ی پیتر جکسن) به دلیل طولانی شدن کتاب، در زمان ترجمه، حذف شده‌اند. زمان ترجمه‌ی کتاب از یاری و همراهی دوست

www.ketab.ir

عزیز و صمیمی‌ام سعید خاموش بهره گرفتم که در این‌جا باید از او تشکر ویژه‌ای بکنم. از نشر افراز که امکان چاپ کتاب را فراهم کرد باید تشکر کنم. امیدوار هستم کتاب فوق بتواند راهنمای خوبی برای (حداقل) فیلمنامه‌نویسان جوان باشد.

کیکاووس زیاری

www.ketab.ir

یادداشت مؤلف

این کتاب مطالعه‌ای در باب استفاده از سکانس در فیلم‌سازی است. برای ترسیم نقطه‌نظرات مربوط به این مسأله، درباره‌ی طبیعت و وظیفه‌ی سکانس‌ها بحث می‌کنم و ابزار قصه‌گویی مربوط به آن - تاریخی، انتقادی، تئوریکی و عملی - را مورد بررسی قرار می‌دهم. من تصاویری چند از فیلم‌های مهم تاریخ سینما را مورد بررسی و نگاه تازه‌ای قرار می‌دهم.

هر تصویری یک فریم مستقل است که از یک فیلم بلند سینمایی گرفته شده و در این‌جا به منظور اهداف آموزشی مورد استفاده قرار گرفته است. هدف از این کار دنبال کردن همان دکترین و اصول قدیمی است که قصد استفاده‌ی مطلوب از نظریه‌های سینمایی را دارد.

کتاب من از جانب هیچ‌یک از بازیگران، کارگردانان، تهیه‌کنندگان یا فیلمنامه‌نویسانی که در این فیلم‌ها مشارکت داشته‌اند (و هم‌چنین با هیچ‌یک از کمپانی‌ها، تهیه‌کنندگان و یا توزیع‌کنندگانی که آن‌ها را کار کرده‌اند) مورد تأیید قرار نگرفته است. تصاویر و صحنه‌های این فیلم‌ها در این کتاب فقط به منظور بحث انتقادی و تفسیر، مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

خوانندگانی که مایل‌اند این فیلم‌های بااهمیت تاریخ سینما را به صورت کامل تماشا کنند، می‌توانند کپی‌های آن‌ها را از منابع اصلی‌شان خریداری یا کرایه کنند.

www.ketab.ir

مقدمه

همه چیز با یک ایده شروع می‌شود، ایده‌ای که آدم را تحت‌تأثیر قرار داده و به‌نوعی او را نیشگون می‌گیرد. این ایده در تمام لحظات همراه آدم است و حاضر نیست ذهن او را ترک کند. این ایده با پرورش دادن رشد می‌کند. ایده‌ی فوق در یک تصور بارور به بار می‌نشیند، خود را گسترش می‌دهد و راه را برای دنیای ویژه و خاص خود پیدا می‌کند. شما نمی‌توانید منتظر بمانید آن‌ها زبان باز کرده و خودشان را بیان کنند. شما نمی‌توانید برای تعریف کردن افسانه‌های آنان صبر کنید.

بعد از آن نوبت وحشت و ترس مربوط به کاغذ سفید و دست‌نخورده از راه می‌رسد. اگر فیلمنامه‌نویسی تازه‌کار هستید، از خودتان می‌پرسید: «چطور این ۱۲۰ صفحه را سیاه کنم؟» و اگر فیلمنامه‌نویسی حرفه‌ای باشید خواهید پرسید: «چطوری می‌خواهم محتویات قصه‌ام را در دل همین ۱۲۰ صفحه بگنجانم؟» و بدون توجه به این‌که تازه‌کار هستید یا حرفه‌ای، از خودتان می‌پرسید: «چطوری می‌توانم یک فیلمنامه‌ی خوب بنویسم؟»

من پاییز سال ۱۹۹۰ با مغزی پُر از قصه‌های مختلف به دانشگاه کالیفرنیای جنوبی و بخش فارغ‌التحصیلی فیلمنامه‌نویسی آن رسیدم. در آن زمان هیچ ایده‌ای مبنی بر این‌که چگونه یک فیلمنامه بنویسم نداشتم. تا آن زمان اکثر کتاب‌های فیلمنامه‌نویسی مشهور سینما را خوانده بودم و چندتایی هم فیلمنامه‌ی کم‌ارزش نوشته بودم، فیلمنامه‌هایی که همه چیز آن به شکل صحیح و در جای درست خود اتفاق می‌افتاد. اما چنین به‌نظر

www.ketab.ir

می‌رسید که هیچ‌چیز در جای درست خود قرار ندارد. خوشبختانه در یو اس ال ای من پیشه‌ی فیلمنامه‌نویسی را از یکی از تعلیم‌دهندگان استاد این فن فرانک دانیل یاد گرفتم. او کسی بود که کلیت برنامه‌ی تحصیلی را بر اساس متد سکانس‌بندی طراحی کرده بود.

شاید متد سکانس‌نویسی در شکل ظاهری‌اش فقط یک کار فرمول‌بندی شده - مثل فرمول‌های دیگر - به‌نظر برسد. هیچ چیز نمی‌تواند ارجح‌تر از حقیقت باشد. به‌جای خلق یک شالوده و ساختار مرده و بی‌تحرک، سکانس‌بندی به نویسندگان کمک می‌کند ماشین خلاق، پویا و دراماتیکی خلق کنند که قصه‌هایشان را به شکلی زیبا پیش ببرند. برخلاف دیگر نقشه‌ها و تدابیر مشهور و شناخته‌شده فیلمنامه‌نویسی، متد سکانس‌بندی روی این مسأله فوکوس می‌کند که چگونه تماشاگران یک فیلم می‌توانند قصه آن را تجربه کنند و نویسندگان فیلمنامه چه کارهایی می‌توانند انجام دهند تا این تجربه را تبدیل به چیز بهتری کنند. سکانس‌بندی به شکلی روشن و واضح به نویسندگان توضیح می‌دهد چگونه می‌توانند تنش‌های دراماتیک قصه‌ی خود را تا بالاترین حد آن درک کرده و آن‌ها را با مهارت و استادی به‌کار بگیرند. آن‌ها با این کار انتظارات و توقعات تماشاگران را برآورده می‌کنند و می‌توانند امیدها، ترس‌ها و نگرانی‌های آن‌ها را کنترل کنند.

متد سکانس‌بندی فقط باعث نمی‌شود یک فیلمنامه بهتر شود. این متد هم‌چنین باعث راحت‌تر شدن کار نگارش می‌شود. سکانس‌بندی به توضیح بیشتر انگیزه‌های کاراکترها کمک می‌کند و آن‌ها را به جلو می‌راند. هم آن چیزهایی را طراحی می‌کند که صحنه‌ها از نظر دراماتیک به آن نیاز دارند و هم چیزهایی را که نامربوط یا بی‌ربط هستند، مشخص می‌کند. این مسأله غول شکست‌ناپذیر «۱۲۰ صفحه» را به بخش‌هایی قابل کنترل تقسیم کرده و باعث راحت‌تر شدن کار می‌شود و به نویسنده

www.ketab.ir

کمک می‌کند تا نقشه‌ی دراماتیک پیشِ روی خود را - که باعث می‌شود تا نویسندگان از کلیشه‌ی باتلاق پرده‌ی دوم اجتناب ورزند - دنبال کنند.

همه‌ی آن‌چه از یک استاد در یو اس ال ای یاد گرفتم، حالا پل گالینو تبدیل به کتاب کرده و متنی قابل استفاده و درخشان خلق کرده است. در این کتاب، او ترتیبی داده تا با بهره‌گیری از یک معرفی موجز، نه فقط نظریه‌ی سکانس‌بندی بلکه هم‌چنین تئوری‌ای را که در لایه‌ی زیرین و تمام قصه‌گویی‌های دراماتیک وجود دارد کشف کنیم. بیشتر از این، وی طراحی‌هایی به‌هم پیوسته تهیه کرده که نشان می‌دهد چگونه باید از این تئوری‌ها در تجزیه و تحلیل دقیق و جزبه‌جزء چندین فیلم بلند سینمایی استفاده کرد. در این کتاب او این نظریه فرانک دانیل را منعکس می‌کند که تنها معلمان واقعی استادان فرم هستند. یادگیری این نکته که چگونه باید آن‌ها را مطالعه کرده، می‌تواند آدم را وارد مرحله‌ی کشف و غنی شدن کند.

من به‌شدت مدیون فرانک دانیل - استادم در یو اس ال ای - و متد سکانس‌بندی او هستم، روشی که کمک کرد تا تبدیل به قصه‌گو و فیلمنامه‌نویس بهتری بشوم. امیدوارم این کتاب بتواند از برخی جنبه‌ها به دیگران همان کمک‌هایی را بکند که به من کرده است.

در طول دوره‌ی درسی‌ام، این نکته را کشف کردم که وقتی متد سکانس‌بندی را به‌کار می‌گیرم، فیلمنامه‌هایم تبدیل به نوشته‌های بهتری می‌شوند. وقتی من سرگردان باشم و یا راه خطا را بروم... خب، همین اتفاق در مورد فیلمنامه‌هایم هم می‌افتد.

اندرو دبلیو مارلو

www.ketab.ir